

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

Usvojen i otvoren za potpis, ratifikaciju i pristupanje rezolucijom Generalne skupštine 2200 A (XXI) od 16. decembra 1966.

STUPANJE NA SNAGU: 23. mart 1976. u skladu sa članom 49

PREAMBULA

Države članice ovog pakta,

Smatrajući da, prema principima izraženim u Povelji Ujedinjenih naroda priznavanje dostojanstva koje je bitno za sve članove ljudske porodice i njihovih jednakih i neotuđivih prava, predstavlja osnovu slobode, pravde i mira u svijetu,

Uviđajući da ova prava proizilaze iz dostojanstva neodvojivog od čovjekove ličnosti,

Uviđajući da se, prema Općoj deklaraciji o pravima čovjeka, ideal slobodnog ljudskog bića koje uživa građanske i političke slobode i koje je oslobođeno od straha i bijede, može postići samo ako se stvore uvjeti koji omogućavaju svakome da uživa svoja građanska i politička prava, kao i svoja ekonomska, socijalna i kulturna prava,

Smatrajući da Povelja Ujedinjenih naroda nameće državama obavezu da unaprjeđuje opće i stvarno poštovanje ljudskih prava i sloboda,

Vodeći računa o činjenici da pojedinac ima dužnost prema drugome i prema zajednici kojoj pripada i da je dužan da se zalaže za unaprjeđenje i poštovanje prava priznatih ovim paktom,

Dogovorile su se o sljedećim članovima:

DIO I

Član 1.

1. Svi narodi imaju pravo na samoopredjeljenje. Na osnovu ovog prava oni slobodno određuju svoj politički status i slobodno osiguravaju svoj ekonomski, socijalni i kulturni razvitak.
2. Da bi postigli svoje ciljeve, svi narodi mogu slobodno da raspolazu svojim prirodnim bogatstvima i prirodnim izvorima, bez štete po obaveze koje proističu iz međunarodne ekonomske suradnje, zasnovane na principu uzajamnog interesa i međunarodnog prava. Jedan narod ne može ni u kom slučaju da bude lišen svojih vlastitih sredstava za život.
3. Države članice ovog pakta, uključujući tu i one države koje su odgovorne za upravljanje u nesamostalnim teritorijama pod starateljstvom, dužne su da pomažu ostvarenje prava naroda na samoopredjeljenje i da poštuju ovo pravo shodno odredbama Povelje Ujedinjenih naroda.

DIO II

Član 2.

1. Države članice ovog pakta obavezuju se da poštuju i garantiraju svim licima koja se nalaze na njihovoj teritoriji i koja potpadaju pod njihovu nadležnost, prava priznata ovim paktom bez obzira naročito na rasu, boju, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, imovno stanje, rođenje ili svaku drugu okolnost.
2. Države članice ovog pakta obavezuju se da, u skladu sa svojim ustavnim postupkom i odredbama ovog pakta, poduzmu korake koji bi omogućili usvajanje takvih zakonskih ili drugih mjera kojima mogu da ostvare prava priznata ovim paktom a koja nisu još stupila na snagu.
3. Države članice ovog pakta se obavezuju:
  - (a) da garantiraju da se svako lice čija su prava i slobode priznati ovim paktom povrijeđeni, može koristiti pravom žalbe, čak i ako su ih povrijedila lica u vršenju svojih zvaničnih dužnosti;
  - (b) da garantiraju da će nadležne sudske, upravne ili zakonodavne vlasti ili svaka druga nadležna vlast prema propisima države, rješavati o pravima lica koje podnosi žalbu, i da prošire mogućnost podnošenja žalbe pred sudom;
  - (c) da garantiraju da će nadležne vlasti povoljno riješiti svaku žalbu koja bude smatrana opravdanom.

Član 3.

Države članice ovog pakta obavezuju se da osiguraju podjednako pravo muškarcima i ženama da uživaju sva građanska i politička prava formulirana u ovom paktu.

Član 4.

1. U slučaju da izuzetna opća opasnost ugrozi opstanak nacije i da je to objavljeno službenim aktom, države članice ovog pakta mogu da poduzmu, u onom strogom obimu u kojem to stanje zahtijeva, mjere koje odstupaju od obaveza predviđenih ovim paktom, pod uvjetom da te mjere ne budu u nesuglasnosti sa ostalim obavezama koje im nameće međunarodno pravo i da nemaju za posljedicu diskriminaciju zasnovanu samo na rasi, boji, spolu, jeziku, vjeri ili socijalnom porijeklu.
2. Prethodna odredba ne dopušta nikakvo odstupanje od članova 6., 7., 8. (stavovi 1. i 2.), 11., 15., 16. i 18. ovog pakta.
3. Države članice ovog pakta koje se koriste pravom odstupanja moraju odmah, preko Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda, da saopće ostalim državama članicama odredbe od kojih su odstupile, kao i razloge ovog odstupanja. One će istim putem ponovo obavijestiti o tome kada budu prestale sa ovim odstupanjima.

Član 5.

1. Ni jedna se odredba ovog pakta ne može tumačiti kao da sadrži bilo kakvo pravo za neku državu, grupaciju ili pojedinca da obavlja neku djelatnost ili vrši neki akt u cilju rušenja prava i sloboda priznatih ovim paktom ili da zavode veća ograničenja od onih predviđenih ovim paktom.
2. Ne priznaje se nikakvo ograničenje ili odstupanje od osnovnih prava čovjeka koja su priznata ili važe u svakoj državi članici ovog pakta na osnovu primjene zakona, konvencije, propisa ili običaja, pod izgovorom da ih ovaj pakt ne priznaje ili ih priznaje u manjoj mjeri.

DIO III

Član 6.

1. Pravo na život je neodvojivo od čovjekove ličnosti. Ovo pravo mora da bude zakonom zaštićeno. Niko ne može biti proizvoljno lišen života.
2. U zemljama gdje smrtna kazna nije ukinuta, smrtna presuda se može izreći samo za najteže zločine, shodno zakonodavstvu na snazi u času kada je djelo počinjeno i ne može da bude u suprotnosti sa odredbama ovog pakta ni sa Konvencijom o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida. Ova kazna se može primijeniti samo na osnovu pravosnažne presude koju je donio nadležni sud.
3. Kada lišenje života predstavlja zločin genocida, podrazumijeva se da ni jedna odredba ovog člana ne ovlašćuje državu članicu ovog pakta da odstupa na bilo koji način od bilo koje obaveze preuzete na osnovu odredaba Konvencije o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida.
4. Svaki osuđenik na smrt ima pravo zatražiti pomilovanje ili zamjenu kazne. Amnestija, pomilovanje ili zamjena smrtno kazne mogu se odobriti u svim slučajevima.
5. Smrtna kazna se ne može izreći za zločine koje su počinila lica koja nisu navršila 18 godina i ne može se izvršiti nad trudnim ženama.
6. Ni jedna odredba ovog člana se ne može izuzeti kao razlog za odlaganje ili sprječavanje ukidanja smrtno kazne od strane države članice ovog pakta.

Član 7.

Niko ne može biti podvrgnut mučenju ili svirepim nehumanim ili ponižavajućim kaznama ili postupcima. Posebno je zabranjeno da se neko lice podvrgne medicinskom ili naučnom eksperimentu bez njegovog slobodnog pristanka.

Član 8.

1. Niko se ne može držati u ropstvu; ropstvo i trgovina robljem su zabranjeni u svakom obliku.
2. Niko se ne može držati u potčinjenosti.
3.
  - (a) Niko se ne može primorati na prisilan ili obavezan rad;
  - (b) Alineja (a) ovog stava ne može se tumačiti kao da zabranjuje, u zemljama gdje neki zločini mogu biti kažnjeni zatvorom sa prisilnim radom, izdržavanje kazne prisilnog rada koju je izrekao nadležni sud;
  - (c) Ne smatra se kao "prisilni i obavezan rad" u smislu ovog stava:
    - (i) svaki rad ili služba, koje ne predviđa alineja (b), a koji se normalno traže od lica zatvorenog na osnovu redovne sudske odluke ili uvjetno puštenog na slobodu, pošto je bilo predmet takve odluke;
    - (ii) svaka služba vojnog karaktera i, u zemljama gdje se priznaje odbijanje služenje vojske, svaka nacionalna služba koja se na osnovu zakona zahtijeva od onih koji odbijaju da služe vojsku;
    - (iii) svaka služba koja se zahtijeva u slučaju više sile ili katastrofe koja ugrožava život ili blagostanje zajednice;
    - (iv) svaki rad ili služba koji čini dio normalnih građanskih obaveza.

Član 9.

1. Svaki pojedinac ima pravo na slobodu i na sigurnost svoje ličnosti. Niko ne može biti proizvoljno uhapšen ili pritvoren. Niko ne može biti lišen slobode osim iz razloga i shodno postupku koji je predviđen zakonom.
2. Svako uhapšeno lice obavještava se u trenutku hapšenja o razlozima hapšenja kao što se u najkraćem roku obavještava pismenim putem o svakoj optužbi koja je podignuta protiv njega.
3. Svako lice koje je uhapšeno ili pritvoreno zbog krivičnog djela bit će u najkraćem roku predato sudiji ili nekoj drugoj vlasti zakonom ovlaštenoj da vrši sudske funkcije i mora u razumnom roku da bude suđeno ili oslobođeno. Pritvaranje lica koja čekaju na suđenje nije obavezno, ali puštanje na slobodu može biti uvjetovano garancijama koje osiguravaju dolazak lica u pitanju na pretres, kao i svim drugim radnjama postupka, a u datom slučaju, radi izvršenja presude.
4. Svako lice koje je lišeno slobode usljed hapšenja ili pritvora ima pravo da podnese žalbu sudu kako bi ovaj rješavao bez odlaganja o zakonitosti pritvora i naredio njegovo puštanje na slobodu ako pritvor nije zasnovan na zakonu.
5. Svako lice koje je žrtva hapšenja ili pritvora ima pravo na naknadu štete.

Član 10.

1. Sa svakim licem koje je lišeno slobode postupa se humano i sa poštovanjem dostojanstva neodvojivog od čovjekove ličnosti.
2.
  - (a) Okrivljena lica su, osim u izuzetnim slučajevima, odvojena od osuđenih lica i podvrgnuta posebnom režimu koji odgovara njihovom statusu neosuđenih lica;
  - (b) Mladi okrivljeni su odvojeni od odraslih i o njihovim slučajevima se rješava što je moguće prije.
3. Kazneni režim obuhvaća postupak sa osuđenima čiji je glavni cilj njihovo popravljavanje i socijalna rehabilitacija. Mladi prijestupnici su odvojeni od odraslih i podvrgnuti režimu koji odgovara njihovim godinama i njihovom zakonskom statusu.

Član 11.

Niko ne može da bude zatvoren iz jednog jedinog razloga što nije u stanju da izvrši ugovornu obavezu.

Član 12.

1. Svako lice koje se legalno nalazi na teritoriji neke države ima pravo da se slobodno kreće u njoj i da slobodno izabere svoje mjesto stanovanja.
2. Svako lice ima pravo da napusti bilo koju zemlju, uključujući i svoju.
3. Naprijed navedena prava mogu biti ograničena samo ako su ova ograničenja zakonom predviđena, ako su ona potrebna radi zaštite nacionalne sigurnosti, javnog reda, javnog zdravlja ili morala ili prava i slobode drugih lica, i ako su u skladu sa ostalim pravima koja priznaje ovaj pakt.
4. Niko ne može biti proizvoljno lišen prava da uđe u svoju zemlju.

Član 13.

Stranac koji se legalno nalazi na teritoriji države članice ovog pakta može biti protjeran samo radi izvršenja odluke donijete na osnovu zakona i, osim ako se tome ne protive nužni razlozi nacionalne sigurnosti, on mora da ima mogućnost da iznese razloge protiv njegovog protjerivanja, kao i da njegov slučaj bude razmatran od strane nadležne vlasti, s tim što će u tom cilju odrediti svog zastupnika.

Član 14.

1. Svi su jednaki pred sudovima i sudovima pravde. Svako lice ima pravo da njegov slučaj bude raspravljan pravično i javno pred nadležnim, nezavisnim i nepristrasnim sudom, ustanovljenim na osnovu zakona koji odlučuje o osnovanosti svake optužbe podignute protiv njega u krivičnim stvarima ili o osporavanju njegovih građanskih prava i obaveza. Može se narediti isključivanje javnosti za vrijeme trajanja cijele rasprave ili jednog dijela u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, ili ako to interes ličnog života stranaka zahtijeva, ili još ako to sud smatra apsolutno potrebnim iz razloga posebnih okolnosti slučaja kada bi javnost štetila interesima pravde, ipak, svaka presuda donijeta u krivičnim ili građanskim stvarima bit će javna, osim ako interes maloljetnika zahtijeva da se postupa drugačije ili ako se rasprava odnosi na bračne sporove ili na starateljstvo djece.
2. Za svako lice koje je optuženo za krivično djelo pretpostavlja se da je nevino dok njegova krivica ne bude zakonski ustanovljena.
3. Svako lice koje je optuženo za krivično djelo ima, uz potpunu ravnopravnost, prava bar na sljedeće garancije:
  - (a) da bude obavješteno u najkraćem roku, na jeziku koji razumije i u pojedinostima, o prirodi i razlozima optužbe koja je podignuta protiv njega;
  - (b) da raspoláže potrebnim vremenom i olakšicama u vezi sa pripremanjem svoje odbrane i da opći sa braniocem koga ono bude izabralo;

- (c) da mu bude suđeno bez velikog zakašnjenja;
  - (d) da prisustvuje raspravi i da se samo brani ili da ima branioca koga je izabralo; ako nema branioca, da bude obaviješteno o svom pravu da ga ima i, svaki put kad to zahtijevaju interesi pravde, da mu se dodijeli branilac po službenoj dužnosti besplatno, ako nema mogućnosti da ga nagradi;
  - (e) da sasluša ili da predloži da drugi saslušaju svjedoke koji terete optuženog i da izdejstvuje dolazak i saslušanje svjedoka odbrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;
  - (f) da dobije besplatno pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik na kojem se vodi rasprava;
  - (g) da ne bude prinuđeno da svjedoči protiv samoga sebe ili da prizna krivicu.
4. Postupak koji se primjenjuje na osobe koje nisu punoljetni prema krivičnom zakonu vodit će računa o njihovim godinama i o interesu njihovog odgajanja.
  5. Svako lice proglašeno krivim za počinjeno krivično djelo ima pravo da zatraži da, shodno zakonu, viši sud ispita odluku o krivici i presudi.
  6. Ako konačno izrečena presuda bude kasnije poništena ili ako je dato pomilovanje zbog toga što nova ili naknadno otkrivena činjenica dokazuje da se radilo o sudskoj grešci, lice koje je izdržalo kaznu na osnovu ove osude bit će obeštećeno shodno zakonu, ukoliko se ne dokaže da je ono u potpunosti ili djelimično krivo za neblagovremeno oktrivanje nepoznate činjenice.
  7. Niko ne može biti gonjen ili kažnjen zbog krivičnog djela u vezi sa kojim je već bio oslobođen krivice ili osuđen pravosnažnom presudom prema zakonu i krivičnom postupku svake zemlje.

Član 15.

1. Niko ne može biti osuđen zbog djela ili propusta koji nisu predstavljali krivično djelo prema domaćem ili međunarodnom pravu u trenutku kada su počinjena. Takođe, ne može se izreći kazna koja je veća od one koja bi se primijenila u trenutku kada je krivično djelo počinjeno. Ako poslije izvršenja ovog krivičnog djela zakon predviđa lakšu kaznu, krivac treba da se koristi time.
2. Odredbe ovog člana ne protive se suđenju ili kažnjavanju svakog lica zbog djela ili propusta koji su smatrani krivičnim djelom u trenutku kada su počinjeni, shodno općim principima prava koja priznaju sve nacije.

Član 16.

Svako ima pravo da mu se prizna na svakom mjestu pravni subjektivitet.

Član 17.

1. Niko ne može biti predmet samovoljnih ili nezakonitih miješanja u njegov privatni život, u njegovu porodicu, u njegov stan ili njegovu prijepisku, niti nezakonitih povreda nanesenih njegovoj časti ili njegovom ugledu.
2. Svako lice ima pravo na zaštitu zakonom protiv ovakvih miješanja ili povreda.

Član 18.

1. Svako lice ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti. Ovo pravo podrazumijeva slobodu ispovijedanja i primanja vjere ili uvjerenja po svom nahođenju, kao i slobodu da tu vjeru ili uvjerenje ispoljava pojedinačno ili zajedno sa drugima, kako javno tako i privatno, kroz kult, vršenje vjerskih i ritualnih obreda i vjeronauku.
2. Niko ne može biti predmet prinude kojom bi se kršila sloboda njegovog ispovijedanja ili primanja vjere ili uvjerenja po njegovom nahođenju.
3. Sloboda ispoljavanja vjere ili uvjerenja može biti predmet samo onih ograničenja koja predviđa zakon a koja su nužna radi zaštite javne sigurnosti, reda, zdravlja ili morala, ili pak osnovnih prava i sloboda drugih lica.
4. Države članice ovog pakta obavezuju se da poštuju slobodu roditelja, a u datom slučaju zakonitih staratelja, da osiguraju svojoj djeci ono vjersko i moralno obrazovanje koje je u skladu sa njihovim vlastitim uvjerenjima.

Član 19.

1. Niko ne može biti uznemiravan zbog svojih mišljenja.
2. Svako lice ima pravo na slobodu izražavanja; ovo pravo bez obzira na granice, podrazumijeva slobodu iznalaženja, primanja i širenja informacija i ideja svih vrsta, u usmenom, pismenom, štampanom ili umjetničkom obliku, ili na bilo koji način po slobodnom izboru.
3. Ostvarivanje sloboda predviđenih u tački 2. ovog člana obuhvaća posebne dužnosti i odgovornosti. Slijedstveno tome, ono može biti podvrgnuto izvjesnim ograničenjima koja moraju, međutim, biti izričito određena zakonom, a potrebna su iz razloga:
  - (a) poštovanja prava ili ugleda drugih lica;
  - (b) zaštite državne sigurnosti, javnog reda, javnog zdravlja i morala.

Član 20.

1. Svako propagiranje rata je zakonom zabranjeno.

2. Svaki poziv na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju koji predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, zakonom je zabranjeno.

Član 21.

Priznaje se pravo mirnog okupljanja. Vršenje ovog prava može samo da bude predmet ograničenja nametnutih u skladu sa zakonom, a koja su potrebna u jednom demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, javnog reda ili radi zaštite javnog zdravlja ili morala ili prava i sloboda drugih lica.

Član 22.

1. Svako lice ima pravo da se slobodno udruži sa drugim licima, uključujući i pravo na osnivanje sindikata i učlanjenje u iste radi zaštite svojih interesa.
2. Vršenje ovog prava može biti samo predmet ograničenja predviđenih zakonom a koja su potrebna u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, javnog reda ili radi zaštite javnog zdravlja i morala ili prava i sloboda drugih lica. Ovaj član ne sprječava da se vršenje ovog prava od strane članova oružanih snaga i policije podvrgne zakonskim ograničenjima.
3. Ni jedna odredba ovog člana ne dopušta državama članicama Konvencije od 1948. godine Međunarodne organizacije rada o sindikalnoj slobodi i zaštiti sindikalnih prava da donese zakonske mjere koje bi narušavale ili da primjenjuje zakon na način koji bi narušavao garancije predviđene navedenom konvencijom.

Član 23.

1. Obitelj je prirodni i osnovni sastavni dio društva i ima pravo na zaštitu društva i države.
2. Pravo na sklapanje braka i osnivanje obitelji priznaje se čovjeku i ženi kada su dorasli za ženidbu.
3. Ni jedan brak se ne može sklopiti bez slobodnog i potpunog pristanka budućih supružnika.
4. Države članice ovog pakta donijet će odgovarajuće mjere radi osiguranja jednakosti u pravima i odgovornosti supružnika u pogledu braka za vrijeme braka i prilikom njegovog raskida. U slučaju raskida braka, poduzimaju se mjere radi osiguranja potrebne zaštite djece.

Član 24.

1. Svako dijete, bez diskriminacije zasnovane na rasi, boji, spolu, jeziku, vjeri, nacionalnom ili socijalnom porijeklu, imovnom stanju ili rođenju, ima pravo da mu njegova obitelj, društvo i država ukazuju zaštitu koju zahtijeva njegov status maloljetnika.
2. Odmah poslije rođenja, svako dijete mora biti upisano u matičnu knjigu rođenih i nositi neko ime.
3. Svako dijete ima pravo da stiče neko državljanstvo.

Član 25.

Svaki građanin ima pravo i mogućnost, bez ikakve diskriminacije pomenute u članu 2. i bez neosnovanih ograničenja:

- (a) da učestvuje u upravljanju javnim poslovima bilo neposredno, bilo preko slobodno izabranih predstavnika;
- (b) da bira i bude biran na povremenim istinskim, općim, jednakim i tajnim izborima, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;
- (c) da bude primljen, pod općim jednakim uvjetima, u javne službe svoje zemlje;

Član 26.

Sva su lica jednaka pred zakonom i imaju pravo bez ikakve diskriminacije na podjednaku zaštitu zakona. U tom smislu, zakon mora da zabranjuje svaku diskriminaciju i da osigura svim licima podjednaku i uspješnu zaštitu protiv svake diskriminacije, naročito u pogledu rase, boje, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovnog stanja, rođenja ili svakog drugog stanja.

Član 27.

U državama gdje postoje etničke, vjerske ili jezičke manjine, lica koja pripadaju tim manjinama ne mogu biti lišena prava da imaju, zajedno sa drugim članovima svoje grupe, svoj posebni kulturni život, da ispoljavaju i upražnjavaju svoju vlastitu vjeru ili da se služe svojim jezikom.

DIO IV

Član 28.

1. Ustanovljava se Komitet za prava čovjeka (dalje u tekstu: Komitet). Ovaj komitet je sastavljen od 18 članova a vrši funkciju koje se niže određene.
2. Komitet je sastavljen od državljana država članica ovog pakta, koji treba da imaju visoke moralne kvalitete, čija je kompetentnost u oblasti ljudskih prava priznata, s tim što će se voditi računa o korisnosti učešća nekih lica koja imaju pravno iskustvo.

3. Članovi Komiteta biraju se i zasjedaju u ličnom svojstvu.

Član 29.

1. Članovi Komiteta biraju se tajnim glasanjem na osnovu liste kandidata koji ispunjavaju uvjete predviđene u članu 28. ovog pakta i koje u tom cilju predlažu države članice ovog pakta.
2. Svaka država članica ovog pakta može predložiti najviše dva lica. Ova lica treba da budu državljani države koja ih predlaže.
3. Isto lice može ponovo biti predloženo.

Član 30.

1. Prvi izbori se održavaju najkasnije 6 mjeseci poslije stupanja na snagu ovog pakta.
2. Najmanje četiri mjeseca prije svakog izbora u Komitet, osim ako se radi o izboru u cilju popunjavanja upražnjenog mjesta koje je prijavljeno shodno članu 34. ovog pakta, Generalni sekretar Ujedinjenih naroda pozvat će pismenim putem države članice ovog pakta da odrede, u roku od tri mjeseca, kandidate koje predlažu za članove Komiteta.
3. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda sastavlja listu po abecednom redu svih lica tako predloženih navodeći države članice koje su ih predložile i saopćava je državama članicama ovog pakta najkasnije mjesec dana prije svakog izbora.
4. Članovi Komiteta se biraju za vrijeme sastanka država članica koji je sazvaio Generalni sekretar Ujedinjenih naroda u sjedištu Ujedinjenih naroda. Na ovom sastanku gdje kvorum sačinjava dvije trećine država članica ovog pakta, za članove Komiteta izabrani su oni kandidati koji dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova predstavnika država članica koje su prisutne i koje glasaju.

Član 31.

1. U Komitetu može da zasijeda samo jedan državljaniin jedne iste države.
2. Za izbor u Komitet, vodi se računa o pravednoj geografskoj raspodjeli i o zastupljenosti raznih oblika civilizacije, kao i o glavnim pravnim sistemima.

Član 32.

1. Članovi Komiteta se biraju na četiri godine. Oni mogu biti ponovo izabrani ako budu ponovo predloženi. Mađutim, mandat devet članova koji su izabrani prilikom prvog biranja prestaje poslije dvije godine; odmah poslije prvog biranja predsjednik sastanka o kome je riječ u članu 30. ovog pakta određuje žrijebom imena ovih devet članova.
2. Po isteku mandata, izbori se održavaju shodno odredbama prethodnih članova ovog dijela Pakta.

Član 33.

1. Ako je, prema jednoglasnom mišljenju ostalih članova, neki član Komiteta prestao da obavlja svoje funkcije iz razloga koji nije privremeno odsustvo, predsjednik Komiteta o tome obaviještava Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda, koji tada objavljuje da je upražnjeno mjesto tog člana.
2. U slučaju smrti ili ostavke nekog člana Komiteta, predsjednik o tome odmah obaviještava Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda, koji tada objavljuje da je mjesto upražnjeno od dana smrti ili od dana kada odsustvo stupa na snagu.

Član 34.

1. Kada je upražnjeno mjesto objavljeno prema članu 33. ovog pakta i ako mandat članu koga treba zamijeniti ne ističe u roku od šest mjeseci od dana kada je odsustvo objavljeno, Generalni sekretar Ujedinjenih naroda izvijestit će o tome države članice ovog pakta, koje mogu, u roku od dva mjeseca, da odrede kandidate prema odredbama 29. ovog pakta radi popunjavanja upražnjenog mjesta.
2. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda sastavlja listu po abecednom redu svih lica tako određenih i dostavlja je državama članicama ovog pakta. Izbor za popunjavanje upražnjenog mjesta vrši se prema odgovarajućim odredbama ovog dijela Pakta.
3. Svaki član Komiteta koji je izabran na mjesto za koje je objavljeno da je upražnjeno, suglasno članu 33., zasijedat će u Komitetu sve do dana normalnog isteka mandata člana čije je mjesto bilo upražnjeno u Komitetu prema odredbama navedenog člana.

Član 35.

Članovima Komiteta se isplaćuje, po odobrenju Generalne skupštine Ujedinjenih naroda, naknade na teret sredstava Ujedinjenih naroda pod uvjetom koje određuje Generalna skupština prema važnostima funkcija u Komitetu.

Član 36.

Generalni sekretar Ujedinjenih naroda stavlja na raspolaganje Komitetu potrebno osoblje i materijalna sredstva koja su mu potrebna radi efikasnog vršenja funkcija koje su mu povjerene na osnovu ovog pakta.

Član 37.

1. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda saziva članove Komiteta na prvi sastanak u sjedištu Ujedinjenih naroda.
2. Poslije ovog prvog sastanka, Komitet se sastaje u svim slučajevima predviđenim poslovníkom.
3. Sastanci Komiteta se redovno održavaju u sjedištu Ujedinjenih naroda ili u Uredu Ujedinjenih naroda u Ženevi.

Član 38.

Prije nego što stupi na dužnost, svaki član Komiteta mora da se na javnoj sjednici svečano obaveže da će obavljati svoje funkcije potpuno nepristrasno i savjesno.

Član 39.

1. Komitet bira svoj biro za vrijeme od dvije godine. Članovi biroa mogu biti ponovno izabrani.
2. Komitet donosi svoja pravila procedure; međutim, ova pravila treba da sadrže, inter alia, sljedeće odredbe:
  - (a) da 12 članova sačinjava kvorum;
  - (b) da se odluke Komiteta donose većinom glasova prisutnih članova.

Član 40.

1. Države članice ovog pakta se obavezuju da podnose izvještaje o donijetim mjerama kojima se sprovode u život prava priznata ovim paktom, kao i o postignutim uspjesima u ostvarivanju ovih prava:
  - (a) u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog pakta za svaku državu članicu u pitanjima koja se na nju odnose.
  - (b) ubuduće, svaki put kada Komitet bude to zatražio.
2. Svi izvještaji podnose se Generalnom sekretaru Ujedinjenih naroda koji ih dostavlja Komitetu na razmatranje. U izvještajima treba navesti, ako ureba, faktore i teškoće koji ometaju primjenu odredaba ovog pakta.
3. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda može, poslije savjetovanja sa Komitetom, dostaviti specijaliziranim zainteresiranim ustanovama kopiju svih dijelova izvještaja koji bi se mogli odnositi na oblast njihove nadležnosti.
4. Komitet proučava izvještaje koje podnose države članice ovog pakta. On dostavlja državama članicama svoje vlastite izvještaje, kao i sve primjedbe općeg karaktera koje smatra cjelishodnim. Komitet može također da dostavlja Ekonomskom i socijalnom savjetu ove primjedbe sa kopijama izvještaja koje je primio od država članica ovog pakta.
5. Države članice ovog pakta mogu da podnose Komitetu komentare o svakoj primjedbi koja je učinjena na osnovu stava 4. ovog člana.

Član 41.

1. Svaka država članica ovog pakta može, na osnovu ovog člana, da izjavi u svakom trenutku da priznaje nadležnosti Komiteta da prima i razmatra saopćenja u kojima jedna država tvrdi da neka druga država članica ne ispunjava svoje obaveze na osnovu ovog pakta. Saopćenja koja se podnose na osnovu ovog člana mogu biti primljena i razmatrana samo ako potiču od države članice koja je dala izvjavu kojom priznaje, što se nje tiče, nadležnosti Komiteta. Komitet ne prima saopćenja od države članice koja nije dala ovakvu izvjavu. Sljedeći postupak se primjenjuje na saopćenja koja su primljena shodno ovom članu:
  - (a) Ako jedna država članica ovog pakta smatra da neka druga država članica ne primjenjuje njegove odredbe, ona može pismenim putem da skrene pažnju one druge države na ovo pitanje. U roku od tri mjeseca od prijema saopćenja, država kojoj se šalje daje državi koja je dostavila saopćenje objašnjenje ili svaku drugu pismenu izvjavu kojima razjašnjava pitanje, a koje sadrži, ukoliko je to moguće i korisno, obavještenja o njenim pravilima procedure i o pravnim sredstvima koja su već korištena, koja su pokrenuta ili koja se mogu još koristiti.
  - (b) Ako, u roku od šest mjeseci od dana prijema prvobitnog saopćenja od strane države kojoj je ovo upućeno, pitanje ne bude riješeno na zadovoljstvo obje zainteresirane države članice, jedna kao i druga država imaju pravo da ga podnesu Komitetu, dostavljajući saopćenje i Komitetu i drugoj zainteresiranoj državi.
  - (c) Komitet može rješavati o jednom predmetu koji mu je podniet samo ako utvrdi da su sva raspoloživa unutrašnja pravna sredstva korištena i iscrpljena, shodno opće priznatim principima međunarodnog prava. Ovo pravilo se ne primjenjuje u slučajevima gdje postupci po žalbi prevazilaze razumne rokove.
  - (d) Komitet isključuje javnost sa svojih sjednica kada razmatra saopćenja o kojima je riječ u ovom članu.
  - (e) Pod rezervom odredaba alineje (c), Komitet stavlja svoje dobre usluge na raspolaganje zainteresiranim državama članicama kako bi se postiglo sporazumno rješenje pitanja koje je zasnovano na poštovanju prava čovjeka i osnovnih sloboda, kako ih priznaje ovaj pakt.
  - (f) U vezi sa svakim predmetom koji mu je podniet, Komitet može da zatraži od zainteresiranih država članica pomenutih u alineji (b) da mu dostave svako umjesno obavještenje.

- (g) Zainteresirane države članice, pomenute u alineji (b) imaju pravo da budu predstavljene prilikom razmatranja predmeta od strane Komiteta i da stavljaju pismene ili usmene primjedbe ili u jednom i drugom obliku.
  - (h) Komitet mora da podnese izvještaj u roku od dvanaest mjeseci, računajući od dana kada je primio saopćenje pomenuto u alineji (b):
    - (i) ako je postignuto rješenje u skladu sa odredbama alineje (e), Komitet se u svom izvještaju ograničava na kratko iznošenje činjenica i postignutog rješenja;
    - (ii) ako rješenje nije postignuto, u skladu sa odredbama alineje (e), Komitet se u svom izvještaju ograničava na kratko iznošenje činjenica; tekst pismenih primjedaba i zapisnik o usmenim primjedbama koje su stavile zainteresirane države prilaže se uz izvještaj.
- Za svaki predmet izvještaj se dostavlja zainteresiranim državama članicama.
2. Odredbe ovog člana stupaju na snagu kada deset država članica ovog pakta budu dale izjavu predviđenu u stavu 1. ovog člana. Navedena izjava deponira se kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda, koji dostavlja kopiju ostalim državama članicama. Izjava se može u svako doba povući putem saopćenja upućenog Generalnom sekretaru. Ovo povlačenje je bez štete po razmatranje svakog pitanja koje je predmet već dostavljenog saopćenja na osnovu ovog člana; nikakvo drugo saopćenje neke države članice neće se primati pošto Generalni sekretar bude obaviješten o povlačenju izjave, ukoliko zainteresirana država članica ne da novu izjavu.

Član 42.

1.
  - (a) Ako pitanje koje je podnijeto Komitetu, shodno članu 41. ovog pakta ne bude riješeno na zadovoljstvo zainteresiranih država članica, Komitet može, uz prethodnu saglasnost zainteresiranih država članica, da odredi ad hoc Komisiju za pomirenje (u daljem tekstu: Komisija). Komisija stavlja svoje dobre usluge na raspolaganje zainteresiranim državama članicama u cilju postizanja mirnog rješenja pitanja zasnovanog na poštovanju ovog pakta;
  - (b) Komisija se sastoji od pet članova naimenovanih uz suglasnost zainteresiranih država članica. Ako zainteresirane države članice ne postignu sporazum o cjelokupnom ili o jednom dijelu sastava Komisije u roku od tri mjeseca, članovi Komisije o kojima se nisu mogle suglasiti biraju se tajnim glasanjem među članovima Komiteta većinom od dvije trećine članova Komiteta.
2. Članovi Komisije zasjedaju u ličnom svojstvu. Oni ne mogu biti državljani ni zainteresiranih država članica ni države koja nije član ovog pakta, niti države koja nije dala izjavu predviđenu u članu 41. ovog pakta.
3. Komisija bira svog predsjednika i donosi svoja vlastita pravila procedure.
4. Komisija održava redovno svoje sastanke u sjedištu Ujedinjenih naroda ili u Uredu Ujedinjenih naroda u Ženevi. Međutim, ona može da se sastane u svakom drugom odgovarajućem mjestu, koje Komisija može da odredi u suglasnosti sa Generalnim sekretarom Ujedinjenih naroda i zainteresiranim državama članicama.
5. Sekretarijat, predviđen u članu 36. ovog pakta, pruža također svoje usluge komisijama koje su naimenovane na osnovu ovog člana.
6. Podaci koje dobija i pregleda Komitet stavlja se na raspolaganje Komisiji koja može da zahtijeva da joj zainteresirane države članice pruže svako umjesno naknadno obavještenje.
7. Pošto bude razmotrila pitanje u svim svojim vidovima, ali u svakom slučaju najkasnije u roku od dvanaest mjeseci od dana kada joj je podnijeto, Komisija podnosi izvještaj predsjedniku Komiteta koji ga dostavlja zainteresiranim državama članicama:
  - (a) ako Komisija ne može da dovrši razmatranje pitanja u roku od dvanaest mjeseci, u svom izvještaju ona ukratko samo naznačava dokle je stigla u svom razmatranju;
  - (b) ako je postignuto sporazumno rješenje pitanja, zasnovano na poštovanju prava čovjeka, priznatih ovim paktom, u svom izvještaju Komisija se ograničava da ukratko navede činjenice i postignuto rješenje;
  - (c) ako se ne postigne rješenje u smislu alineje (b), Komisija unosi u izvještaj svoje zaključke po svim činjenicama koje se odnose na pitanje koje se raspravlja između zainteresiranih država članica, kao i svoje konstatacije u vezi sa mogućnostima postizanja sporazumnog rješenja pitanja; izvještaj sadrži također pismene primjedbe i zapisnik o usmenim primjedbama koje su učinile zainteresirane države članice;
  - (d) ako je izvještaj Komisije podniet prema alineji (c), zainteresirane države članice saopćavaju predsjedniku Komiteta, u roku od tri mjeseca od prijema izvještaja, da li prihvataju ili ne izvještaj Komisije.
8. Odredbe ovog člana treba tako razumjeti da ne idu na uštrb nadležnosti Komiteta predviđenih u članu 41. ovog pakta.
9. Zainteresirane države članice snose podjednako troškove članova Komisije na osnovu predračuna koji donosi Generalni sekretar Ujedinjenih naroda.
10. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda je ovlašten, da u slučaju potrebe, isplati troškove članovima Komisije prije nego što ih zainteresirane države članice nadoknade prema stavu 9. ovog člana.

Član 43.

Članovi Komiteta i članovi ad hoc komisija za pomirenje koje mogu biti ustanovljene prema članu 42. ovog pakta, imaju pravo na olakšice, privilegije i imunitete koji se priznaju stručnjacima u misiji Ujedinjenih naroda, prema odgovarajućim odjeljcima Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih naroda.

Član 44.

Odredbe o sprovođenju u život ovog pakta primjenjuju se bez štete za postupke koji su ustanovljeni po pitanju prava čovjeka prema ili na osnovu bitnih instrumenata i konvencija Ujedinjenih naroda i specijaliziranih ustanova, i ne sprječavaju države članice da pribjegu drugim postupcima za rješavanje nekog spora shodno međunarodnim općim ili posebnim sporazumima koji ih obavezuju.

Član 45.

Komitet dostavlja svake godine Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda izvještaj o svom radu preko Ekonomskog i socijalnog savjeta.

DIO V

Član 46.

Ni jedna odredba ovog pakta ne može se tumačiti kao da narušava odredbe Povelje Ujedinjenih naroda i ustave specijaliziranih ustanova, koji određuju odgovornost raznih organa Ujedinjenih naroda i specijaliziranih ustanova po pitanju koja su obrađena u ovom paktu.

Član 47.

Ni jedna odredba ovog pakta ne može se tumačiti kao da narušava pravo svojstveno svim narodima da uživaju i da u potpunosti i slobodno koriste svoja prirodna bogatstva i izvore.

DIO VI

Član 48.

1. Ovaj pakt je otvoren za potpisivanje svake države članice Ujedinjenih naroda ili članice jedne od njenih specijaliziranih ustanova, svake države članice Statuta Međunarodnog suda pravde, kao i svake države koju Generalna skupština pozove da postane član ovog pakta.
2. Ovaj pakt podliježe ratifikaciji i instrumenti o ratifikaciji se deponiraju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda.
3. Ovaj pakt je otvoren za pristupanje svakoj državi o kojoj je riječ u stavu 1. ovog člana.
4. Pristupanje se vrši deponiranjem instrumenata o pristupanju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda.
5. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda obavještava sve države koje su potpisale ovaj pakt ili one koje su mu pristupile, o deponiranju svakog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

Član 49.

1. Ovaj pakt stupa na snagu tri mjeseca od dana deponiranja kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda trideset petog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku državu koja ratificira ovaj pakt ili koja mu pristupi poslije deponiranja tridesetpetog instrumenta o ratifikaciji, navedeni pakt stupa na snagu tri mjeseca od dana deponiranja instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju te države.

Član 50.

Odredbe ovog pakta primjenjuju se, bez ikakvog ograničenja i izuzetaka, na sve jedinice koje su sastavni dio federativnih država.

Član 51.

1. Svaka država članica ovog pakta može da predloži izmjenu ili dopunu, čiji tekst podnosi Generalnom sekretaru Ujedinjenih naroda. Generalni sekretar dostavlja sve prijedloge izmjena i dopuna državama članicama ovog pakta, tražeći od njih da mu naznače da li žele da se saziva konferencija država članica radi razmatranja ili glasanja o podnijetim prijedlozima. Ako se najmanje jedna trećina država izjasni za ovo sazivanje, Generalni sekretar saziva konferenciju pod okriljem Ujedinjenih naroda. Svaka izmjena ili dopuna koju je usvojila većina država prisutnih i koje glasaju, podnosi se radi odobrenja Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda.
2. Ove izmjene i dopune stupaju na snagu kada ih odobri Generalna skupština Ujedinjenih naroda i kada ih prihvati dvije trećine država članica ovog pakta prema njihovim ustavnim pravilima.
3. Kad ove izmjene i dopune stupe na snagu, one su obavezne za države članice koje su ih prihvatile, s tim što ostale države članice ostaju vezane odredbama ovog pakta, kao i svakom izmjenom ili dopunom koju su ranije prihvatile.

Član 52.

Nezavisno od saopćenja predviđenih u stavu 5. člana 48. ovog pakta Generalni sekretar Ujedinjenih naroda obavještava sve države pomenute u stavu 1. ovog člana o:

- (a) stavljenim potpisima na ovaj pakt i o instrumentima o ratifikaciji ili pristupanju deponiranim shodno članu 48.;
- (b) danu stupanja na snagu ovog pakta shodno članu 49. ovog pakta i o danu stupanja na snagu izmjena i dopuna predviđenih u članu 51. ovog pakta.

Član 53.

1. Ovaj pakt čiji je engleski, francuski, ruski, španski i kineski tekst podjednako vjerodostojan, deponira se u arhivi Ujedinjenih naroda.
2. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda dostavlja ovjerenu kopiju ovog pakta svim državama pomenutim u članu 48. ovog pakta.